Ing. Aleš Herzog, Terénní programy Sananim

Harm reduction
s injekčními uživateli subtitučních látek

SANANIM | sananim.cz | drogovaporadna.cz | odrogach.cz | zavislost-info.cz

Přes deset let buprenorfinu v ČR

Před více než 10 lety se v ČR začal předepisovat jako substituční léčba preparát Subutex.

Pracovník Terénních programů Sananim Tomáš Nedvěd popsal očekávání uživatelů drog v té době takto: „Subutex rozpoutal mezi těmi, kdo jste v té době užívali heroin, obrovskou vlnu naděje. Uživatelé drog říkali: "Teď to přece bude úplně jednoduchý. Seženu subutex a jednoduše odabstinuji. Zařídím si doklady, nebudu muset krást na každou další dávku, seženu si práci, bydlení a konečně vyskočím z drogového kolotoče.“ (Dekontaminace 2004).

7 tablet
7 tabliet
SUBUTEX®
8 mg
Buprenorphini hydrochloridum
Sublingvální tableta
Sublingválna tableta
1424.00
Schering-Plough

Vývoj

- Subutex se s mírným odstupem poté, co se začal objevovat v ordinacích lékařů, dostal na pouliční drogový trh a začal být užíván injekčně.
- Zpočátku řada lékařů a odborníků nevěřilo, že může být (zne)užíván injekčně.
- Zanedlouho subutex začal vytlačovat z černého trhu heroin.
- Objevují se i uživatelé drog, jejichž první injekčně užitou látkou byl právě buprenorfin

Složení uživatelů dle primární drogy - Praha 2010 (výzkum Sekce HR Protidrogová komise RHMP)

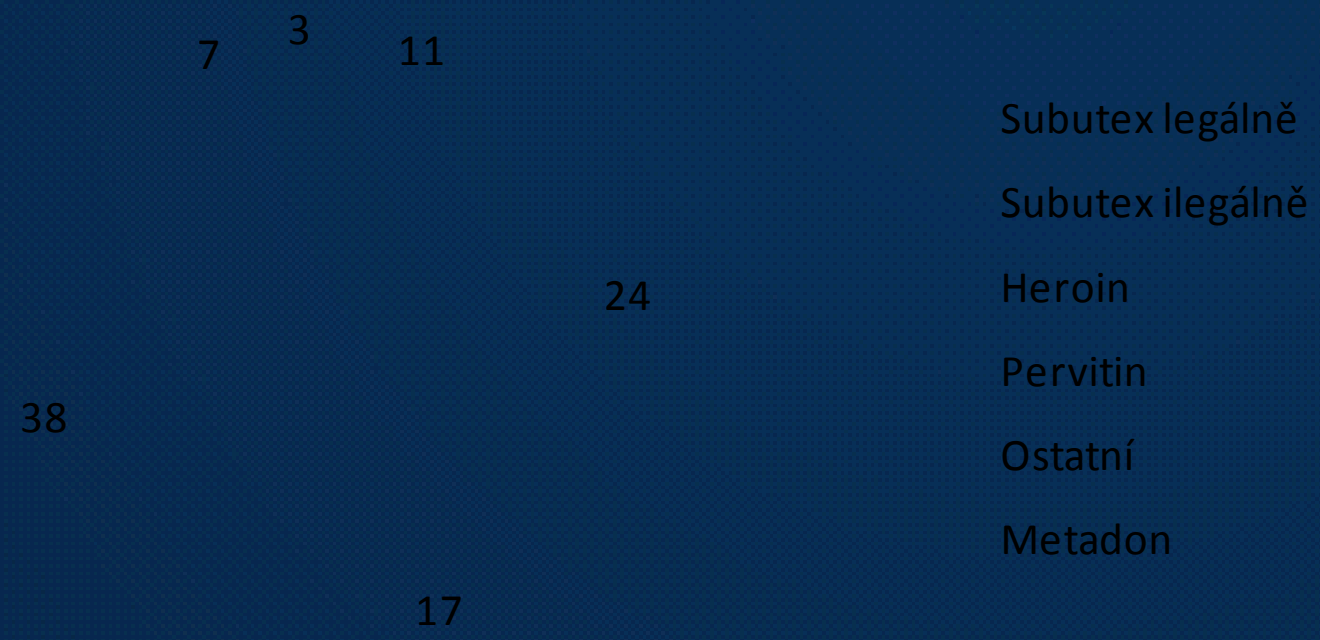

Co buprenorfinová doba přinesla?

- intravenózní aplikace je v současnosti výrazně převažující formou aplikace buprenorfinu (Subutex, Suboxon, Ravata, Buprenorfin Alkaloid).
- buprenorfin si získal oblibu pro dobrý poměr mezi cenou a délkou účinku, s "garancí kvality výrobcem".
- praxe relativně malého počtu psychiatrů dokázala (a dokáže dosud) zásobovat drogovou scénu

Prodej "čtvrtky" je přestupek nebo trestný čin?

- Nejvyšší soud konstatoval, že že úlomek tablety Subutex o hmotnost 0,082 g obsahoval psychotropní látku buprenorfin, a to cca 0,0017 g účinné látky (menší čtvrtka).
- Za množství větší než malé je u buprenorfinu (Subutexu) považováno množství o váze 52 mg.
- Prodej zlomku tablety s obsahem cca 1,7 mg účinné látky buprenorfin je ve srovnání s tím zanedbatelným množstvím, a proto jednání obviněných nemůže být posouzeno jako trestný čin.
- http://kraken.slv.cz/8Tdo112/2011

Co buprenorfinová doba přinesla?

- substituční praxe zafungovala jako "crime reduction", tedy poměrně omezila trestnou činnost za účelem výdělku na drogy.
- vzhledem k souvisejícímu ústupu heroinu došlo na drogové scéně k výraznému poklesu předávkování včetně předávkování s následkem smrti.
- intravenózní aplikace pojiv z tablety (např. škrobu, cukrů) může vést k výraznému zvýšení výskytu srdečních (chlopňových) endokarditíd mezi uživateli drog.

Srdeční (chlopňová) endokarditida

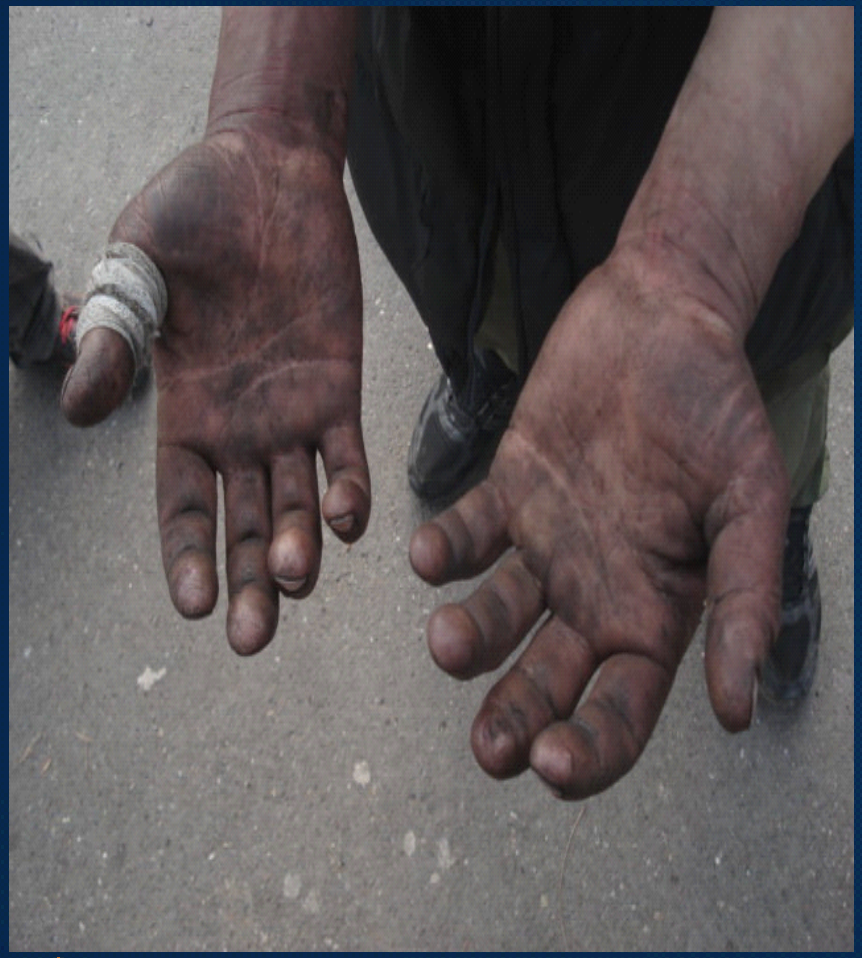

Co buprenorfinová doba přinesla?

- možnost substituce závislosti na opiátech zvýšila dobu, kterou jsou schopni problémoví uživatelé strávit v nemocnici například po úraze.
- Rovněž zvýšila možnosti úspěšné léčby hepatitidy C, v případě, že je předepisovana společně s interferonem

Co buprenorfinová doba přinesla?

- buprenorfin změnil praxi nízkoprahových služeb v ČR, kdy donutil pracovníky se důrazně zabývat edukací uživatelů drog v oblasti filtrace tablet
- buprenorfin proměnil drogovou scénu v Praze, kdy některá místa v blízkosti lékáren vydávajících subutex a ordinací psychiatrů předepisujících subutex se stala ohnisky drogové scény.

Filtrace

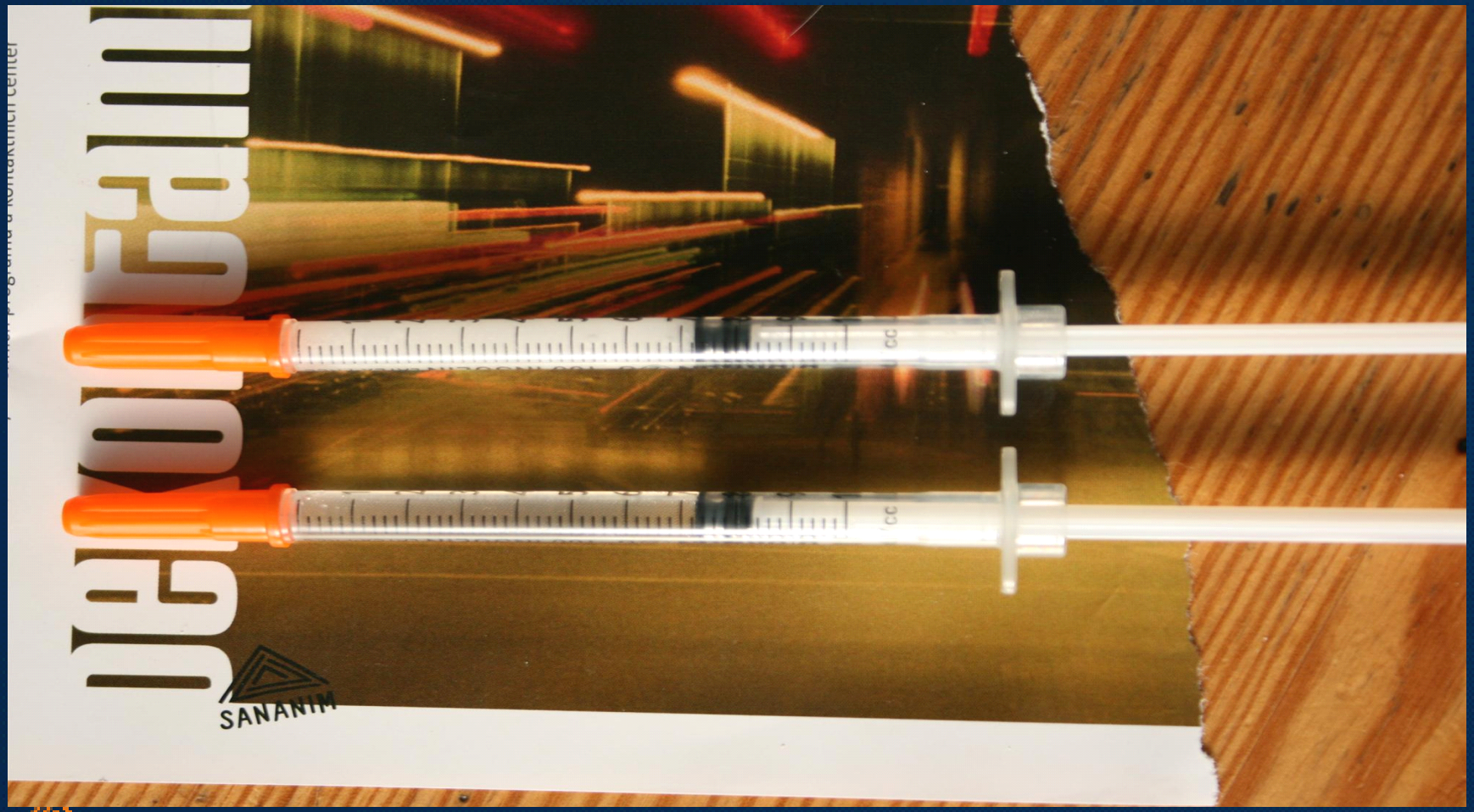

Výplach

Rozpočet injekčního uživatele drog

- Část uživatelů (každý pátý) vystačí s rozpočtem na drogy cca 100 Kč denně (2 mg buprenorfinu), tj. na drogy vydá do 3000 Kč měsíčně.
- „Průměrný uživatel“ drog na otevřené drogové scéně utratí měsíčně 15.000 – 30.000 Kč
- Část uživatelů drog investuje do drog cca 2-3000 Kč denně, tedy cca 60-90.000 Kč měsíčně

Substituce!!!

Jakákoliv substituce (metadon, buprenorfin, ritalin) výrazně snižuje výdaje uživatelů drog na drogy a tím i objem trestné činnosti.

Měsíční náklady „opiátníka“:

- Intenzivní uživatel subutexu: 6.000 Kč
- Intenzivní uživatel heroinu: 90.000 Kč

Samozřejmě ideální varianta jsou substituční programy pro menší počet osob s pracovní a psychosociální složkou. Vzhledem k tomu, že takové programy ušetří společnosti 84.000 Kč na 1 klienta měsíčně, tak by stálo za to je zřídit…

Počet uživatelů opiátů klesá!

- V roce 2000 počet činil 12 000 – 18 000 uživatelů problémových uživatelů heroinu v ČR.
- Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2001, NMS
- V r. 2010 činil počet problémových uživatelů opiátů 11.000.
- Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2010, NMS

"Subutexová krize"

Nejrizikovější jsou změny na drogovém trhu

- Ve chvíli, kdy je dojde k "výpadku v distribuci" konkrétní drogy, dochází k mnoha situacím jak s pozitivním i negativním důsledkem (typické výpadky: zavření vařiče, zničení drogového gangu).
- Některé uživatele může to, že neseženou drogu, na kterou jsou zvyklí, přimět k pozitivní změně chování, "vyabstinování".

Nejrizikovější jsou změny

- Další část uživatelů drog se může poté, co neseženou "svoji" drogu, chovat výrazně rizikověji. Např. užít drogu, na kterou nejsou zvyklí, kombinovat drogy a léky, páchat trestnou činnost na jiných uživatelích drog, kteří ještě drogu mají.
- Je nutný systém včasného varování..

Předpověď

- přechod k jiným látkám (heroin, benzodiazepiny, fentanyl, eventuelně další)
- rizikové chování v abstinenčním syndromu
- drogová scéna se stáhne ke zdrojům léku
- nárůst konfliktního a kriminálního chování mezi uživateli
- zvýšení trestné činnosti za účelem získání peněz na látku
- určitý potenciál k odchodu do léčby a k rozhodnutí pro změny

Naše aktivity

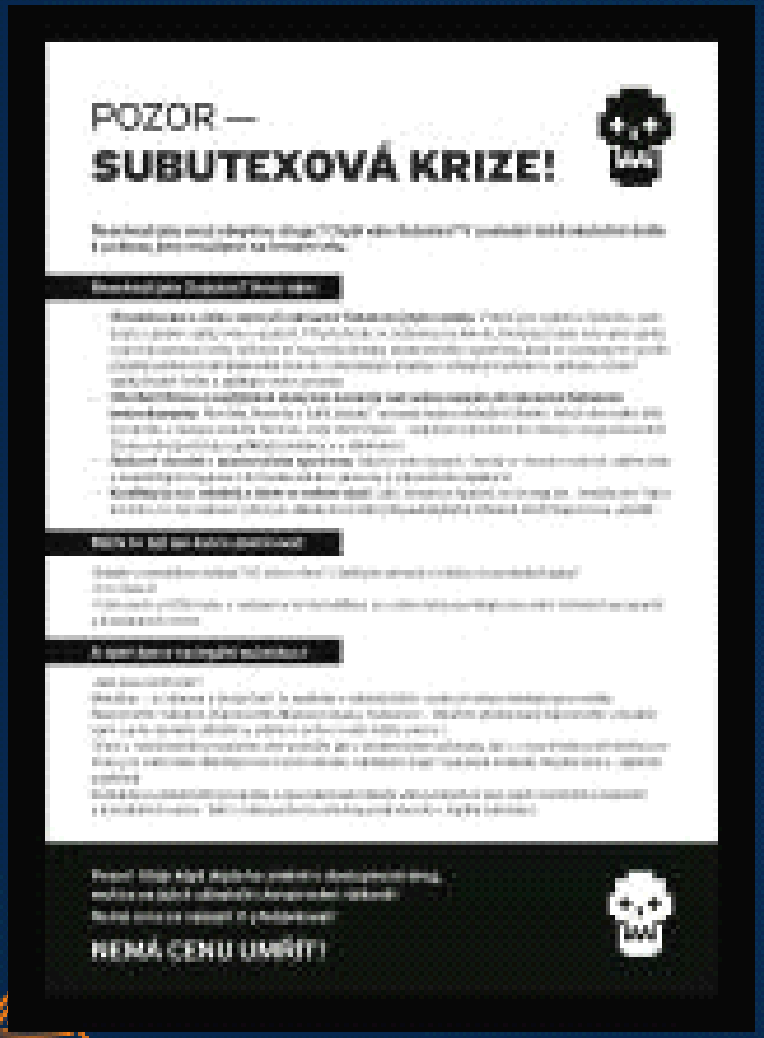

- Příprava krizového scénáře
- Koordinační schůzky
- Masivní letáková kampaň realizovaná nízkoprahovými službami

Co jsme zjistili

- Rizikový stav se potvrdil
- Zatím 1 mrtvý
- Příště musíme reagovat ještě dříve a takovýmto situacím předcházet
- Ode dneška by se snad měla situace přechodně stabilizovat

Suboxone

- Vstoupil na trh v roce 2008 a rovněž vzbudil řadu očekávání
- Před 2 lety jsme předvídali, že zneužívání suboxonu je pouze otázkou jeho ceny či množství subutexu na trhu
- V posledním roce narůstá injekční zneužívání suboxone mezi částí uživatelů drog
- V době "subutexové krize" se cena pohybovala na 600 Kč za tabletu 8 mg

Metadon

- Pacienti substitučních programů metadonem užívají intravenózně omezeně
- Častěji je metadon kombinován s alkoholom
- Metadon se dostává na černý trh minimálně
- Metadonová substituce má mezi klienty pověst poslední štace.
- Nízkoprahový metadonový program Drop Inu v Praze má dlouhodobě velmi omezenou kapacitu a poptávka (i přes "pověst poslední štace")
-

Další zneužívané léky

- Rivotril, Neurol, Tramal, Apaurin...
- jsou zneužívané převážně neinjekčně, nicméně dochází ke křížové závislosti
- jsou cenově dostupné...
- užívají se k zvýšení účinku, k odložení abstinenčních příznaků, ke zbavení se morálních a etických dilemat...

Substituční cesta

- podařilo se díky substituci dostat do kontaktu velkou část populace uživatelů opiátů a další je připravené se do substituce zapojit
- podařilo se dosáhnout výrazného crime reduction efektu
- zdá se, že jakýkoliv cenově dostupný preparát na bázi návykové látky český uživatel drog prověří (Suboxone, Ritalin....)
- objevují se zdravotní komplikace související s aplikací buprenorfinu

Substitucí je ke stabilitě!

- zásadní zvýšení počtu míst v substitučních programech
- cesta dál by měla vést ke vzniku a rozvoji menších substitučních programů s pracovní a sociální složkou.
- Pokud bude dostatečný počet míst v programech, a možnost si na lék vydělat, neměly bychom se bát výrazně snížit množství předepisované substice buprenorfinem - např. na 2 mg/denně.

Díky za pozornost!
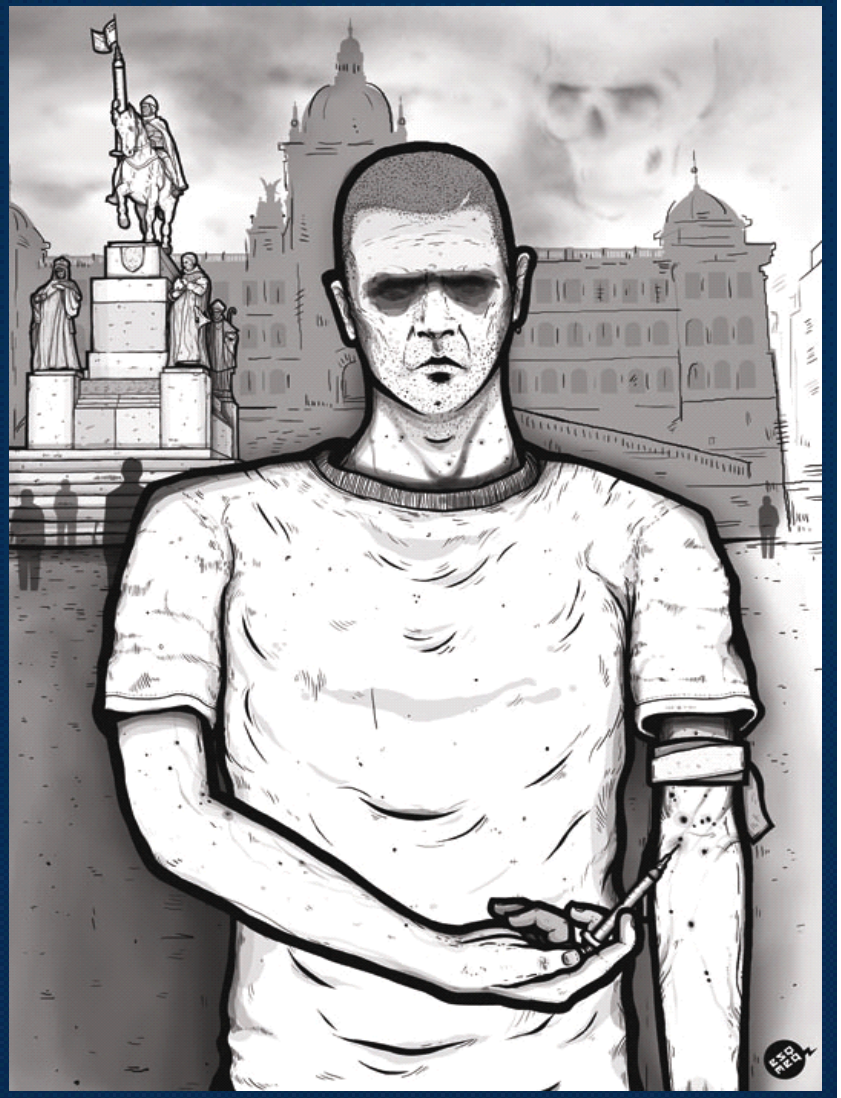
- Ing. Aleš Herzog,
- Terénní programy Sananim
- herzog@sananim.cz
- www.edekontaminace.cz